

Biện pháp rèn luyện kỹ năng tự học cho học sinh (hệ trung cấp) Trường Cao đẳng Kỹ thuật Công nghệ Quy Nhơn

Hồ Công Nghiệp*, Trần Văn Toàn*

*Trường Cao đẳng Kỹ thuật Công nghệ Quy Nhơn

Received: 10/01/2024; Accepted: 18/01/2024; Published: 22/01/2024

Abstract: The learning and training environment at vocational education institutions requires students to have self-study skills to turn the training process into a self-training process. Self-study will help students be more proactive in the learning process, grasp knowledge and form solid career skills. The article focuses on analyzing a number of practical and feasible measures in training and improving self-study skills for students at Quy Nhon College of Engineering and Technology

Keywords: Skills, Self-Study, Self-Study Skills, Self-Study Skills Training, students at Quy Nhon College of Technology

1. Đặt vấn đề

Học tập là một hoạt động đặc trưng của con người, là quá trình tích cực phản ánh thế giới khách quan của mỗi người để tạo ra những năng lực mới. Ngoài việc học theo phương thức nhà trường thì tự học (TH) cũng là một hoạt động quan trọng đối với quá trình nhận thức của con người. Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng đã dạy: “Về cách học, phải lấy tự học làm cốt”. TH thường xuyên, TH suốt đời là điều kiện cơ bản để con người chiếm lĩnh kho tàng tri thức nhân loại.

Hoạt động TH của học sinh (HS) chịu tác động của nhiều yếu tố (yếu tố bên trong và yếu tố bên ngoài), trong đó những yếu tố bên trong, nhất là những yếu tố tâm lý cơ bản (như nhận thức về hoạt động TH, thái độ đối với hoạt động TH và kỹ năng tự học (KNTH), trong đó KNTH là quan trọng) quyết định trực tiếp đến kết quả hoạt động TH của họ. Bởi vì TH là hoạt động tự giác, tích cực của người học. Tính tự giác, tích cực này chỉ có được trên cơ sở cá nhân nhận thức đúng về hoạt động TH, có thái độ đúng và tích cực đối với hoạt động TH.

Quá trình đào tạo nghề ở Trường Cao đẳng Kỹ thuật Công nghệ (CĐKTCN) Quy Nhơn từ mục tiêu đến phương pháp và cách thức tổ chức dạy và học về cơ bản khác xa với bậc học Phổ thông, đòi hỏi mức độ TH, tự nghiên cứu ở HS là rất nhiều. Trong thực tế HS đã nhận thức được và có thái độ tích cực đối với hoạt động TH. Song làm thế nào để hoàn thành nhiệm vụ học tập trong quá trình đào tạo nghề, để TH đạt được kết quả cao là vấn đề khiến nhiều HS lúng túng. Trong phạm vi này, bài báo trình bày khái lược về KNTH, vai trò của KNTH đối với HS, từ đó đề xuất một số biện pháp cụ thể để rèn luyện KNTH cho HS mang lại hiệu quả thiết thực.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái quát chung về Kỹ năng tự học

- Tự học là quá trình cá nhân tự giác, tự lực, tích cực lĩnh hội những vấn đề được đặt ra trong cuộc sống bằng hành động của chính mình để đạt được những mục đích nhất định.

- KNTH của HS là khả năng thực hiện một cách có kết quả các hành động TH, các thao tác TH bằng cách lựa chọn và thực hiện các phương thức hành động phù hợp với hoàn cảnh nhất định nhằm đạt được mục đích nhiệm vụ học tập đặt ra.

- Vai trò của hoạt động TH đối với HS:

+ TH có ý nghĩa quan trọng, quyết định trực tiếp đến sự phát triển nhân cách của HS. Để lĩnh hội những tri thức, KN, kỹ xảo, HS phải tự tìm tòi, tự tổ chức việc chiếm lĩnh những tri thức khoa học của nhân loại, tức là HS phải TH. Điều đó còn có ý nghĩa rất lớn trong môi trường dạy học ở trường CĐKTCN Quy Nhơn, vì nếu không có TH thì HS không thể hoàn thành nhiệm vụ học tập theo phương châm “biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo”. Nhờ có hoạt động TH mà HS có thể hình thành được những năng lực cơ bản để có thể “Học tập suốt đời”.

- TH của HS hệ Trung cấp Trường CĐKTCN Quy Nhơn vẫn cần có sự hướng dẫn, tổ chức của giảng viên. Việc TH của HS nhằm thực hiện những nhiệm vụ học tập trong quá trình đào tạo ở Trường. Phương pháp dạy học trong nhà trường được biểu hiện sinh động, theo đặc trưng môn học, theo nội dung bài học, dưới sự tổ chức, điều khiển của người dạy buộc người học tự tổ chức, tự điều khiển hoạt động học tập của bản thân. Hay nói cách khác, muốn hoạt động học tập đạt kết quả thì người dạy phải

tổ chức và điều khiển người học hoạt động TH, tự nghiên cứu một cách có kế hoạch, hệ thống.

- Các nhóm KN thành phần trong KNTH của HS: Nhóm KN lập kế hoạch TH, nhóm KN tổ chức việc TH (KN đọc sách và tài liệu tham khảo, KN ghi chép, hệ thống hóa kiến thức, KN làm đề cương, KN ôn tập, dự thi, kiểm tra), nhóm KN tự kiểm tra, tự đánh giá việc TH của bản thân.

2.2. Biện pháp rèn luyện Kỹ năng tự học cho học sinh (hệ Trung cấp) Trường Cao đẳng Kỹ thuật Công nghệ Quy Nhơn

Qua kết quả khảo sát thực trạng biểu hiện KNTH của HS (hệ Trung cấp) Trường CĐKTCN Quy Nhơn cho thấy: HS có nhận thức đúng về quan niệm TH, về vị trí, vai trò của TH, về mức độ ảnh hưởng của các yếu tố khách quan và chủ quan tới TH. Trong TH, HS cũng bộc lộ thái độ thường xuyên, tích cực TH. Song ở HS kết quả thực hiện các KNTH còn thấp và chưa thường xuyên. Đây là một trong những nguyên nhân trực tiếp dẫn đến hoạt động TH của HS chưa đạt kết quả cao. Từ thực trạng này, chúng tôi thấy cần có những biện pháp nhằm nâng cao KNTH cho HS Trường CĐKTCN Quy Nhơn như sau:

Biện pháp 1: Tăng cường rèn luyện cho HS các KN nghe và ghi chép bài học trên lớp

- Mục đích: KN nghe giảng và ghi chép rất quan trọng, KN này giúp HS nắm được nội dung chính của bài học, biết triển khai nội dung bài học theo cách hiểu của mình.

- Nội dung và cách thức thực hiện biện pháp: Giảng viên thường xuyên yêu cầu cao đối với HS trong việc nghe giảng và ghi chép một cách độc lập, biết kết hợp một cách hợp lý, khoa học vừa nghe giảng vừa ghi chép, ghi chép tổng hợp, ghi chép nhanh bằng nhiều cách. Hạn chế tối đa phương pháp đọc - ghi. Giảng viên chú trọng đến việc xây dựng bố cục, logic bài giảng sao cho chặt chẽ, rõ ràng, điều chỉnh ngữ điệu, nhịp điệu, tốc độ lời nói sao cho rõ ý, giúp HS biết chọn lọc để ghi chép.

Biện pháp 2: Sau mỗi bài học cần nêu ra hệ thống bài tập, vấn đề nghiên cứu, yêu cầu HS phải nỗ lực giải quyết bằng nhiều hình thức, nhiều con đường khác nhau.

- Mục đích: Giao bài tập, vấn đề nghiên cứu là biện pháp hữu hiệu giúp HS đọc tài liệu tham khảo, xây dựng các đề cương thảo luận, seminar. Đọc tài liệu để lấy thông tin bổ sung, mở rộng và hoàn thiện nội dung bài giảng.

- Nội dung và cách thức thực hiện biện pháp: Các nhiệm vụ trên được đặt ra trong quá trình lên lớp có

tác dụng kích thích, tạo động cơ mạnh mẽ cho việc tăng cường các hoạt động TH cũng như tự hoàn thiện các năng lực TH.

Giảng viên cần hướng dẫn cho HS về mặt lý thuyết, các phương pháp, các cách thức TH để hoàn thành nhiệm vụ học tập được giao. Chẳng hạn hướng dẫn các phương pháp, kỹ thuật đọc sách, cách khai thác, ghi chép, phân tích sự kiện. Các phương pháp tóm tắt nội dung tài liệu, phương pháp tra cứu thông tin, phương pháp tổ chức các hoạt động học tập, hoạt động nghiên cứu,... Những nội dung này cần lồng ghép vào trong nội dung các bài giảng hay kèm theo khi giao nhiệm vụ học tập.

Mỗi năm học, mỗi lớp nên tổ chức ít nhất là 2 lần seminar và nhiều giờ lên lớp theo phương pháp thảo luận nhóm lớn hoặc nhóm nhỏ, HS làm quen và có nhiều biểu hiện tích cực trong hoạt động học tập theo nhóm. Để có tư liệu thảo luận hay seminar, HS phải tích cực trong việc đọc lập làm việc với sách và tài liệu học tập để tìm kiếm thông tin, tập hợp thông tin, viết báo cáo. Bằng cách đó, các KN làm việc với sách, KN tổ chức TH và KN kiểm tra - đánh giá,... được rèn luyện tốt hơn.

Biện pháp 3: Đưa nội dung rèn luyện KNTH vào trong môn học Kỹ năng mềm như là một trong những nội dung cơ bản

- Mục đích: Môn học Kỹ năng mềm được xác định là môn học cơ bản, có ý nghĩa quan trọng trong quá trình đào tạo nghề trong nhà trường. Nó không chỉ hướng vào việc tạo ra các KN cho HS mà còn phải hướng vào việc hình thành và rèn luyện các KN học tập, đặc biệt là rèn luyện KNTH một cách có hiệu quả.

- Nội dung và cách thức thực hiện biện pháp: Lựa chọn một số KNTH cơ bản để đưa vào công tác rèn luyện KNTH như KN nghe giảng - ghi chép, KN đọc sách và tài liệu tham khảo, KN thảo luận, xêmina, KN kiểm tra - đánh giá,... cần ưu tiên thực hiện nội dung rèn luyện các KNTH cho HS. Giúp HS nhanh chóng thích ứng và hòa nhập với hoạt động học tập ở trường Cao đẳng.

Biện pháp 4: Tổ chức hội thi với các nội dung có liên quan đến các KNTH

- Mục đích: Thông qua hội thi này HS sẽ bộc lộ, thể hiện các KNTH của bản thân, từ đó mà GV và HS có cơ hội nhìn nhận lại thực trạng KNTH, tìm cách khắc phục những yếu kém trong KNTH của HS.

- Nội dung và cách thức tiến hành biện pháp: Hàng năm có thể tổ chức các hội thi liên quan đến hoạt động học tập từ cấp lớp, cấp khoa, đến cấp trường. Các cuộc thi như vậy, đòi hỏi HS phải tự tìm

kiểm thông tin qua nhiều nguồn, nghiên cứu sách và tài liệu, tra cứu thông tin, mở rộng thông tin, tìm kiếm thông tin trên mạng. Các năng lực TH và năng lực chuyên biệt của cá nhân HS được bộc lộ rõ nét, nhằm kích thích tính tích cực TH, tự nghiên cứu, qua đó các KNTH được rèn luyện và hoàn thiện hơn.

Biện pháp 5: Định kỳ tổ chức hội nghị học tập trong HS

- *Mục đích:* Thông qua hội nghị học tập lồng ghép những vấn đề liên quan đến TH như báo cáo kinh nghiệm TH, kinh nghiệm ghi chép bài giảng, kinh nghiệm làm việc với sách, xây dựng sổ tay nghiệp vụ hay sổ tay TH,...

- *Nội dung và cách thức thực hiện biện pháp:* Hội nghị học tập có thể thực hiện từ cấp lớp, cấp khoa đến cấp trường. Hội nghị học tập có thể tổ chức 1 lần/học kỳ và mời thầy cô giáo các khoa có tâm huyết, có kinh nghiệm giúp HS tháo gỡ những khó khăn trong các hoạt động TH. Hội nghị cũng có thể mời những HS có KNTH tốt để báo cáo kinh nghiệm của mình.

3. Kết luận

Thành công trong quá trình học tập và đào tạo nghề của HS và Nhà trường đến từ nhiều yếu tố, trong đó yếu tố TH của HS góp phần rất lớn và có ý nghĩa quan trọng. Vì vậy, việc chú trọng đến công tác

rèn luyện KNTH cho HS là công việc trọng yếu. Với những biện pháp nêu trên, chúng tôi hi vọng rằng sẽ là những ý kiến hiệu quả cho Nhà trường trong việc giáo dục và hình thành KNTH cho HS. Từ đó góp phần nâng cao chất lượng học tập và đào tạo nghề của Nhà trường.

Học tập là công việc thường xuyên, liên tục và suốt đời. Những KNTH không chỉ giúp HS học tập tốt khi còn học tập tại trường mà còn giúp họ có thể tiếp tục khi hành nghề trong tương lai để hoàn thiện nhân cách.

Tài liệu tham khảo

1. Lê Khánh Bằng (1998), *Tổ chức phương pháp tự học cho sinh viên Đại học*, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội.

2. Nguyễn Duy Cầu (1999), *Tôi tự học*, NXB Thanh Niên, Hà Nội.

3. P.V.Exipôv (1960), *Công tác tự học của học sinh trong giờ lên lớp*, Hà Nội.

4. Nguyễn Hiến Lê (1992), *Tự học một nhu cầu của thời đại*, NXB TP.HCM.

5. N.A.Rubakin (1973), *Tự học như thế nào*, NXB Thanh Niên, Hà Nội.

6. Nguyễn Cảnh Toàn (chủ biên) (1998), *Quá trình dạy - tự học*, NXB Giáo dục.

Nâng cao chất lượng giáo dục.....(tiếp theo trang 187)

- Thường xuyên cho CBQL, GV đi tham quan các trường MN đã thực hiện thành công mô hình trường MNTT trên toàn quốc để tham quan, tìm hiểu, học hỏi, nâng cao tính chuyên nghiệp của CBQL, GV để chỉ đạo và thực hiện tốt công tác nâng cao CLGD nhà trường cũng như NCCLchương trình tiên tiến theo xu thế HNQT.

- Chủ động tìm kiếm, khai thác các nguồn lực phục vụ cho công tác NCCLchương trình MNTT theo xu thế HNQT; Tạo dựng môi trường VHCL trong trường MNTH ĐHV; Thiết lập hệ thống thông tin, truyền thông để NCCLchương trình MNTT theo xu thế HNQT.

3. Kết luận

Nâng cao CLGD ở trường MNTH ĐHV là một vấn đề có tính cấp thiết cả về mặt lý luận và thực tiễn. Để nâng cao CLGD ở trường MNTH hiện nay cần sử dụng đồng bộ các giải pháp: XDKH chiến lược về CLGD và chính sách CLGD ở trường MNTH ĐHV; Hoàn thiện hệ thống đảm bảo CLGD bên trong trường MNTH ĐHV; Xây dựng các chuẩn chất lượng làm cơ sở để trường MNTH ĐHV không ngừng cải

tiến, nâng cao CLGD; Bồi dưỡng NCNLCBQL, GV, NV của trường MNTH ĐHV; NCCLchương trình triển khai thí điểm mô hình trường MNTT theo xu thế HNQT ở trường MNTH ĐHV.

Tài liệu tham khảo

[1] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Quy định về kiểm định CLGD và công nhận đạt chuẩn quốc gia đối với trường mầm non* (Thông tư 19/2018/TT-BGDĐT, ngày 22/8/2018). Hà Nội

[2] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2022), *Chương trình GDMN mới: Giúp trẻ phát triển toàn diện*, Hội thảo “Kinh nghiệm quốc tế và quốc gia xây dựng chương trình GDMN” Hà Nội.

[3] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2023), *Đổi mới GDMN tiếp cận phù hợp với xu hướng giáo dục phát triển*,

[4] Lê Thị Mai Hoa, Nguyễn Ngọc Linh (2023) *Quan điểm, định hướng phát triển GDMN đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện GD&ĐT theo tinh thần Nghị quyết Đại hội lần thứ XIII của Đảng*, Tạp chí Giáo dục điện tử, ngày 18/10/2023.